

128. löggjafabing 2002-2003
þskj. 702 – 474 mál.

Umsögn Rauða kross Íslands um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 94/1962, um almannavarnir.

Rauði kross Íslands hefur átt náið samstarf við Almannavarnir ríkisins frá því að stofnunin var sett á fót fyrir 40 árum síðan enda eru neyðarvarnir eitt af fjórum kjarnaverkefnum Rauða kross félaga um allan heim.

Frá árinu 1974 hefur verið í gildi samningur milli Almanna- varna ríkisins og Rauða kross Íslands um hlutverk þess síðarnefnda í almannavarnaskipulaginu. Með þeim samningi tók Rauði krossinn formlega að sér það hlutverk að sinna fjöldahjálp og félagslegu hjálparstarfi. Sá samningur var byggður á reynslu frá Vestmannaeyjagösinu 1973 þar sem Rauði kross Íslands og deildir hans unnu afar þýðingarmikið starf. Þessi samningur var endurnýjaður í apríl 2002 og er starfandi samstarfsnefnd um skipan hjálparliðs almanna- varna, sem fer með framkvæmd samninganna. Sú spurning vaknar hvort breytingar verði á þessum samningum ef Almannavarnir ríkisins verði lagðar niður og hvort vægi sjálfbóðaliða í almannavarnaskipulaginu minnki.

Samstarf Rauða krossins við Almannavarnir ríkisins hefur gengið vel og hnökralaust fyrir sig og hefur verið gott samstarf um þjálfun sjálfbóðaliða Rauða krossins og neyðarvarnaáætlanagerð.

Almannavarnir ríkisins eru lítil sjálfstæð stofnun sem hefur getið sér gott orð og staðið undir þeim skyldum og væntingum sem til hennar eru gerðar. Stofnuninni hefur tekist að byggja upp á jafnréttisgrundvelli góð tengsl við samstarfsaðila, ríkisstofnanir, visindastofnanir og frjáls félagasamtök og hefur henni oft tekist að sameina ólík sjónarmið.

Rauði kross Íslands óttast að þessi sérkenni, sem hafa stuðlað að velgengni Almanna- varna ríkisins, kunni að glatast ef stofnunin verður að deild í stórrí stofnun og vægi almanna- varna verði minna. Ef af breytingunum verður, telur Rauði krossinn mikilvægt að Almannavarnir fái tilhlýðilegan sess innan embættis ríkislögreglustjóra.

Rauði krossinn vill benda á að það kunni að skjóta skökku við að draga saman seglin á þessu sviði á sama tíma og hvarvetna er verið að gera auknar öryggiskröfur, með tilliti til hryðjuverkaógnarinnar. Félagið telur að skynsamlegra væri að bíða með breytingar sem þessar þar til heildarendurskoðun á lögum um almannavarnir hefur farið fram. Mikilvægt er að allir viðbragðsaðilar komi að slíkri vinnu frá upphafi, ekki síst þau félagasamtök sem hafa að miklu leiti haldið uppi neyðarvörnum í landinu um árabíl.

2. gr.

I.

Í 2. grein frumvarpsins kemur fram að samstarfsnefnd um almannavarnir skuli skipuð “fulltrúum frá helstu ríkisstofnunum sem almannavarnir varða, fulltrúum sveitarfélaga og fulltrúum viðbragðsaðila, svo sem björgunarsveita og líkna- rfélaga.” Rauði krossinn vill benda á að félagið skilgreinir sig sem mannúðarsamtök en ekki líkna- rfélag. Að auki þykir félaginu rétt að það sé tilgreint með nafni í almannavarnalögum þar sem Rauði krossinn hefur mikla lagalega sérstöðu miðað við önnur félagasamtök hér á landi og um allan heim. Landsfélög Rauða krossins eru

stofnuð með tilvísun í alþjóðalög, enda hefur Rauði krossinn ákveðnum skyldum að gegna samkvæmt Genfarsamningunum. Aðildarríki Genfarsamninganna, þar á meðal Ísland, hafa áhrif á starfsemi Rauða krossins í gegnum alþjóðlega ráðstefnu Rauða krossins, sem haldin er á fjögurra ára fresti, og hafa skuldbundið sig á ýmsan hátt gagnvart sínu landsfélagi, í þessu tilviki Rauða krossi Íslands. Félagið starfar í skjóli stjórnvalda sem viðurkenndu félagið með formlegum hætti 9. mars 1925. Samkvæmt þeirri viðurkenningu er Rauði kross Íslands eini aðilinn sem má nota merki Rauða krossins á Íslandi. Eitt grundvallarhlutverk Rauða krossins er að koma stjórnvöldum til aðstoðar á neyðartímum með markmiðin um sjálfstæði og hlutleysi að markmiði. Að þessu athuguðu telur félagið mikilvægt að sérstaklega sé getið um hlutverk Rauða krossins í almannavörnum á Íslandi.

II.

Hlutverk Samstarfsnefndar ríkislögreglustjóra er óljóst og þarf að skýra hlutverk hennar nánar. Ekki kemur fram hvort nefndinni er ætlað að hafa sama hlutverk og almannavarnaráð hefur í dag.

III:

Jákvætt er fyrir Rauða krossinn að gert sé ráð fyrir aukinni þátttöku aðilum frá sveitarstjórnum því fjöldahjálparstöðvar okkar sem eru rúmlega 160 í dag eru flestum tilvikum skólar og því í eigu sveitarfélaga eftir yfirfærslu fræðslumála frá ríki til sveitarfélaga.

4. gr.

Ekki er lengur tilgreint í lögum hvaða aðilar eiga að vera í almannavarnanefndinni, heldur kemur fram að nefndin sé skipuð þeim mönnum sem stýra í starfi sínu öryggi hins almenna borgara gagnvart aðstedjandi vá. Mikilvægt er að í almannavarnanefnd sé gert ráð fyrir fulltrúum þeirra félagasamtaka sem hafa hlutverk í almannavarnaskipulaginu en ekki eingöngu opinberum viðbragðsaðilum. Í fyrirmynd að héraðssamningum sem er hluti af samkomulagi um skipan hjálparliðs almannavarna frá apríl 2002, er m.a. gert ráð fyrir að í þeirri stjórn sem fer með stjórn í aðgerðum sé fulltrúi deilda Rauða krossins í umdæmi lögreglustjóra.

Miklar breytingar hafa átt sér stað á undanförunum árum og hafa allir viðbragðsaðilar, Rauði krossinn sem og aðrir unnið að því hördum höndum að styrkja almannavarnaskipulagið í landinu. Er það von okkar að með meiri samvinnu allra viðbragðsaðila í sameiginlegri stjórnstöð leitar og björgunar sem stendur til að verði komin í notkun á næstunni verði hægt að nýta alla þessa þekkingu og reynslu og byggja upp eitt kerfi sem hægt sé að stækka og minnka eftir eðli þeirra atburða sem verið er að fást við á hverjum tíma.

Reykjavík, 20. janúar 2003

Sigrún Árnadóttir framkvæmdastjóri

–Meðfylgjandi er samkomulag um skipan hjálparliðs almannavarna, frá apríl 2002.